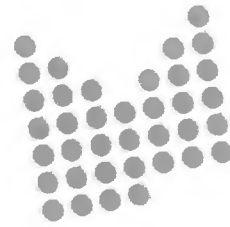

M68-
2005

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel.: 6243739

Jaarverslag 2005

Museumfederatie Fryslân

INHOUD

INLEIDING	3
1. KWALITEITSVERBETERING	5
Keurmerk van het Nederlands Museumregister	5
MusIP	6
Cursussen	8
Klimaatabonnement	10
Helpdesk automatisering/digitalisering	10
Museumpeil	11
2. SAMENWERKING	12
Regionale samenwerking	12
Fries Educatief Platform	12
Christelijke Hogeschool Nederland	13
Noordelijke museumconsulenten	13
Landelijk Contact Museumconsulenten	14
Overige samenwerkingsverbanden	14
3. ADVISERING	16
4. PROMOTIE	18

INLEIDING

In het jaarverslag van de Museumfederatie Fryslân over het jaar 2005 wordt uitgegaan van de volgende opdracht:

- Ondersteuning van de (kleine) musea en oudheidkamers in de provincie Fryslân;
- Advisering op alle aspecten van de museale bedrijfsvoering.

De museumconsulent Fryslân en haar team van projectmedewerkers heeft binnen de onderstaande aandachtsgebieden de activiteiten gerealiseerd:

1. kwaliteitsverbetering
2. samenwerking
3. advisering
4. promotie

Het belangrijkste feit voor de Museumfederatie in 2005 was de afronding van het MusIP-project. In het najaar zijn de deelcollecties van alle 71 deelnemende Friese musea op internet gepresenteerd. Hiernaast is het MusIP eindrapport voor de provincie Fryslân afgerond waarin naast de inhoudelijke informatie over de deelcollecties, gepresenteerd op internet, ook kengetallen op het terrein van collectieregistratie, automatisering en digitalisering in de musea staan vermeld. Een indicatie over de bewaaromstandigheden en conditie van de deelcollecties zijn eveneens opgenomen. Deze informatie is op identieke wijze verzameld in alle deelnemende musea in Nederland maakt het mogelijk om vergelijkingen te maken in de situatie op deze deelgebieden.

In 2005 is een start gemaakt met het tweejarig project, helpdesk digitalisering. 13 Musea hebben software aangeschaft, de benodigde cursussen gevolgd en zijn gestart met de invoer van de informatie over de museumvoorwerpen. De projectmedewerker ondersteunt hen en 14 andere musea in de provincie bij het gebruik van de software en de invoer van de beschikbare informatie in de juiste velden.

Na het cursusprogramma over de automatisering van de gegevens is in het najaar gestart met het aanbieden van de digitaliseringscursus van afbeeldingen. In 2006 kan een nieuwe groep deelnemen aan dit project en wordt de ondersteuning door de projectmedewerker helpdesk vervolgd. Op een enkele uitzondering na zal geen van de musea de automatisering van informatie over de voorwerpen hebben voltooid aan het einde van het project (voorjaar 2007). Met de digitalisering van afbeeldingen zal in het voorjaar van 2007 door een groep een begin zijn gemaakt, maar meer dan dat is in deze periode van twee jaar niet mogelijk.

In 2005 is de nieuwe huisstijl gerealiseerd en weten steeds meer musea het kantoor van de Museumfederatie Fryslân te vinden. Het is merkbaar dat de lijnen naar leden en collega's van de culturele instellingen in Friesland door een eigen adres veel korter worden. Steeds vaker wordt het adres Turfmarkt 12B gebruikt als plaats om een overleg te laten plaatsvinden. Voor de medewerkers en stagiaires vormt het een aangename werkplek.

De volgende (project)medewerkers en stagiaire's waren in 2005 verbonden aan de Museumfederatie Fryslân:

Mirjam Pragt	museumconsulent
Adrie van der Veen	secretaresse
Marja Kivinen	vakconsulent behoud en beheer , tot 1 oktober 2005
Marjan Brouwer	projectmedewerker MusIP en helpdesk digitalisering
Carola Steenberg	projectmedewerker MusIP, tot 1 september 2005
Hester Postma	projectmedewerker educatie, vanaf 7 september 2005
Trineke Kamerling	projectmedewerker Museumregister, vanaf 1 september 2005

Marijke Schikan
Bart Meeuwsen
Iris Nauta

stagiaire/medewerker communicatie
stagiair, tot 15 juli 2005
stagiaire, vanaf 8 september 2005

1. KWALITEITSVERBETERING

Keurmerk van het Nederlands Museumregister

Voor een groep van 11 musea was in het jaar 2005 de termijn van 5 jaar van het keurmerk van het Nederlands Museumregister verstreken. Het bestuur van het Nederlands Museumregister had hen, een jaar voor het aflopen van de termijn, uitgenodigd om zich bij de museumconsulent aan te melden voor de herijking.

Evenals in de andere provincies, waar musea zich voor het eerst voor herijking kunnen aanmelden, zijn er in de provincie Fryslân musea die in de periode voorafgaand aan de aanmelding voor herijking achterstanden geconstateerd. In overleg met de museumconsulent, maar ook tijdens de samenwerking met de MusIP-medewerkers, worden de achterstanden in kaart gebracht.

Het grootste probleem is het klimaat voor de voorwerpen in de musea. De eisen van het Museumregister zijn op dit gebied verscherpt. Een schommeling van 3% in de hoogte van de relatieve vochtigheid binnen een periode van 24 uur is slechts acceptabel. In oude panden kan van deze norm, naar de aard van het gebouw, enigszins worden versoepeld. Voor alle museum moet het klimaat continue worden gemeten en aan de analyse van de meetgegevens zijn duidelijke eisen gesteld. Hiernaast vormt de realisatie van de eisen aan de verlichting, waarbij zowel de lux als UV-waarden moeten passen bij de materiaalsoort van de voorwerpen, een flinke inspanning voor de museummedewerkers.

Ook komt het voor dat door een groot aantal aanwinsten, omvangrijke verplaatsingen van en binnen depots of de herinrichting van zalen achterstanden op het gebied van de registratie van de voorwerpen zijn ontstaan. Bij de herijking moet de gehele registratie van de voorwerpen, inclusief de standplaatsen, op orde zijn. Vooral als de registratie op manuele wijze kan dit veel werk met zich meebrengen.

Naast achterstanden op het terrein van behoud en beheer en collectieregistratie werken een aantal musea nog aan een beleidsplan of zijn er andere onderdelen die bijstelling behoeven.

Drie maanden voor afloop van de termijn van herijking kan door de musea uitstel worden aangevraagd, voor de periode van een jaar. Voor de honorering ervan moet de museumconsulent een brief ter ondersteuning van het verzoek indienen bij het bestuur van het Nederlands Museumregister. Aangezien de redenen voor uitstel zijn overlegd met de museumconsulent is dit laatste meestal geen probleem. Ongeveer de helft van te herijken musea heeft van de mogelijkheid gebruik gemaakt. Alle aanvragen voor uitstel van een jaar in het jaar 2005 zijn gehonoreerd.

Eind februari 2006 is er voor een volgende groep van 10 musea de termijn van museumregistratie afgelopen. Rond de jaarwisseling en kort daarna is door 5 van hen uitstel aangevraagd. Ook al deze aanvragen zijn inmiddels gehonoreerd.

In 2005 was er geen extra subsidie voor de ondersteuning van de musea voor het museumregister. Ondanks dat is vanaf 1 september 2005 Trineke Kamerling in dienst getreden als projectmedewerker Museumregister (4 uur per week). Haar hoofdtaak is het opstellen van de analyses voor de Landelijke Adviescommissie en de ondersteuning van de museumconsulent bij de voortgang van het keurmerk in Friesland.

Vanaf 2006 is er, voor de periode van 3 jaar, door een projectsubsidie aanvullende ondersteuning voor de musea mogelijk. Vooral voor de metingen en de advisering op het terrein van klimaat en licht is dit van groot belang.

Door de aanvragen van uitstel is de inspanning voor de Museumfederatie voor de herijking van het Museumregister verschoven naar de jaren 2006, 2007 en, als de trend zich zo doorzet, 2008.

In het najaar van 2005 was er een laatste bijeenkomst van het Provinciaal Museumregister Fryslân gepland.

Door natuurlijk verloop was de Provinciale Adviescommissie Fryslân (PAC Fryslân) drastisch geslonken. Beide museumdirecteuren van de PAC Fryslân hadden door pensionering of aanvaarding van een functie elders hun functie neergelegd. Slechts de voorzitter en secretaris van de provinciale adviescommissies, respectievelijk mw. H. Nusselder en mw. A. Hogeweg, en de stemhebbende provinciaal museumconsulent, dhr. G. Buist, afkomstig uit Overijssel, waren nog beschikbaar. Gezien het feit dat in het voorjaar van 2006 een Landelijke Adviescommissie gaat functioneren, en daarmee alle provinciale adviescommissies komen te vervallen, is de laatste bijeenkomst in de provincie Fryslân afgelast.

Voor de musea die zich inmiddels hebben aangemeld betekent dit een maandenlange vertraging van de beoordeling van het dossier. Een aantal musea die zich nog moeten aanmelden voor herijking krijgen hierdoor enkele maanden extra tijd. In de musea waar echter achterstanden zijn geconstateerd blijft de situatie onveranderd en zal uitstel moeten worden aangevraagd. De behandeling van de aanvragen om uitstel van een jaar heeft geen vertraging opgelopen.

Kengetallen

De provincie Fryslân kent 35 geregistreerde musea en drie voorlopig geregistreerde musea.

- Hiervan verliep voor 11 musea in het jaar 2005 de eerste periode van 5 jaar voor het museumregister. Met alle 11 musea is contact geweest en is de situatie doorgenomen. 5 van hen hebben uitstel voor de periode van een jaar aangevraagd en gekregen.
- Op 27 februari 2006 verliep voor een volgende groep van 10 musea de termijn van 5 jaar van opname in het Nederlands Museumregister. Met deze 10 musea is in de winter allemaal contact geweest. Drie maanden voor afloop van de termijn was het aanvragen van uitstel mogelijk. 5 musea uit deze groep hebben hiervan gebruik gemaakt en is inmiddels het uitstel voor een jaar ontvangen.
- Opstelling van de voorlopige analyse van de dossiers van 5 musea. Afronding hiervan is na de afgelasting van de laatste bijeenkomst van de Provinciale Adviescommissie Fryslân uitgesteld. In 2006 kunnen nog aanvullende metingen op het gebied van klimaat en licht, en zo mogelijk recente financiële gegevens worden toegevoegd. De eerste bijeenkomst van de Landelijke Adviescommissie wordt op 16 mei 2006 gehouden. Er zijn er in het jaar 2006 4 bijeenkomsten gepland.
- Behalve contact met in totaal 21 musea, zijn een drietal meer intensief ondersteund. Reden hiervoor is dat er problemen op meerdere terreinen tegelijk spelen. Naast achterstanden op het gebied van behoud en beheer en de registratie van de voorwerpen spelen hier een mogelijke verhuizing, grote wijzigingen in beleid en/of invulling van het personeelsbestand een rol.
- Ondersteuning van de nieuwe/hernieuwde aanvragen van twee musea.

Het informeren van 6 musea over de eisen van het Nederlands Museumregister. Hiertoe behoren 3 musea die plannen hebben zich op te gaan richten.

MusIP

Het MusIP-project is in 2005 afgerond. In het voorjaar zijn bij het 'in de lucht' gaan van de website www.musip.nl de deelcollecties van 43 Friese musea op internet terug te vinden. Eind oktober waren alle 774 deelcollecties van 71 deelnemende musea op internet geplaatst. Bij elk van de deelcollecties zijn één of meer foto's beschikbaar.

Een totaal van 1.886.353 objecten worden door de Friese musea en (het Friese deel) in het archeologisch depot van Nuis beheerd. Als dit aantal wordt verminderd met de archeologische voorwerpen zijn er ruim 1.000.000 voorwerpen in de Friese musea.

Met de MusIP-website wordt het voor de musea steeds concreter wat er met de inventarisatie mogelijk is. Elk museum heeft een rapportage over het aantal en de samenstelling van de deelcollecties ontvangen. Hierin staat ook vermeld hoe het met de achterstanden in het museum gesteld is, vooral op het terrein van de automatisering en digitalisering. Er is een indicatie van de conditie en bewaaromstandigheden van de deelcollecties in het museum.

De Museumfederatie Fryslân heeft een provinciaal eindrapport opgesteld. Zoals in de akkoordverklaring met de musea is vastgelegd zijn hierin de conclusies van alle musea terugvindbaar, maar zijn deze anoniem gehouden.

De informatie per museum is bij de Museumfederatie beschikbaar, maar wordt slechts na toestemming van het betreffende museum naar buiten gebracht.

Het grootste belang van de overlegde informatie is dat het een compleet beeld vormt van de situatie in de Friese musea te vormen. Op basis hiervan kan de ondersteuning van de musea op dit terrein concreet worden uitgewerkt. Projecten voor groepen musea is de meest efficiënte aanpak van deze problematiek.

Alle provinciaal museumconsulenten beschikken over dergelijke informatie en de situatie op de verschillende terreinen kan dus met elkaar worden vergeleken.

Eind 2006 wordt verwacht dat alle provincies MusIP zullen hebben afgerond en is een nationale vergelijking mogelijk. Een eerste indruk, op basis 2005, is dat in de provincies waar vakconsulenten registratie en documentatie al jaren ondersteuning bieden op het terrein van automatisering van de registratie van de voorwerpen, de musea 'hoger scoren' op dit terrein. In de provincie Fryslân is er na 15 jaar, toen er een eerste landelijk project voor de aanschaf van museale software werd georganiseerd (aanschaf van Q&A) met landelijke telefonische helpdesk, in 2005 en 2006 voor het eerst een project waarbij ook daadwerkelijke ondersteuning op locatie vanuit het museumconsulentschap in de provincie Fryslân kan worden geboden.

Voor de 35 geregistreerde musea, en de 3 voorlopig geregistreerde musea, is in de loop van 2005 bij de bezoeken door de MusIP-medewerkers vooral veel aandacht besteed aan de kwalitatieve gegevens, zoals automatiseringsgraad en bewaaromstandigheden.

Voor 4 musea was het, vanwege uiteenlopende omstandigheden als een reorganisatie, herinrichting en/of een (depot)verhuizing, niet mogelijk om tellingen of op tellingen gebaseerde schattingen over de samenstelling van de museumcollectie uit te voeren. Enkele van deze musea zullen de tellingen bij de geplande update voor 2006 uitvoeren.

In mei 2005 vond in de Koninklijke Bibliotheek te Den Haag het nationale MusIP-symposium plaats. In de bijbehorende publicatie is het Ruurd Wiersma Hûs opgenomen als museum die de indeling in MusIP-categorieën gebruikt bij de presentatie (van het grootste deel) van de collectie op internet.

In Museum Smalingerland wordt de indeling in MusIP-categorieën gebruikt bij de opzet en aanpak van het meerjarige automatiseringsproject in dit museum.

De resultaten van MusIP worden inmiddels zeer regelmatig gebruikt door de medewerkers van de Museumfederatie Fryslân. De uitkomsten vanuit MusIP worden veelvuldig gebruikt bij de ondersteuning van de musea voor het museumregister (inclusief de herijking), maar ook bij de advisering over de keuze van het softwarepakket en de aanpak van de achterstanden op het terrein van automatisering. Een museum wordt altijd

aangeraden om bij de indeling van de collectie de trefwoorden van MusIP te gebruiken. Hiermee kan informatie over deelcollecties en in de toekomst van museumvoorwerpen worden uitgewisseld.

Particulieren die de Museumfederatie benaderen om voorwerpen te schenken aan een passend museum in de provincie Fryslân wordt geadviseerd een zoekactie op www.musip.nl te doen naar musea met deelcollecties op het onderwerpsgebied.

Er zijn legio mogelijkheden voor het gebruik van de MusIP-informatie zowel voor de musea zelf als voor de medewerkers van de Museumfederatie. Nu vindt dit vooral binnen de provincie plaats, maar uitwisseling van informatie tussen musea in de verschillende provincies behoort tot de toekomstmogelijkheden.

Kengetallen

- Bij afronding van het project zijn de deelcollecties van 71 musea, lid van de Museumfederatie Fryslân, geïnventariseerd. 2 bezoekerscentra beschouwen hun deelcollecties als tentoonstellingsmateriaal dat op den duur kan worden vervangen. Zij zijn daarom niet opgenomen in de database.
- Het gemiddeld aantal bezoeken door de projectmedewerker voor het MusIP-project is drie keer. Voor musea met een groot aantal deelcollecties ligt dit hoger, bij de musea met minder collecties kan vaak met twee bezoeken worden volstaan. Het overige contact vindt plaats per telefoon en email/post. In 2005 zijn de laatste 26 rapportages afgerond en voorgelegd aan het museum. In de loop van het jaar hebben ook de laatste 36 de akkoordverklaring ondertekend geretourneerd.
- Er is een eindrapportage voor de provincie Fryslân opgesteld, volgens een stramien dat door de provincies Zuid-Holland en Noord-Brabant is uitgewerkt.
- Er is nationaal deelgenomen aan de werkgroep van projectleiders MusIP. De werkgroep kwam viermaal bijeen. De museumconsulent Fryslân is voorzitter en nationaal contactpersoon namens dit overleg.
- De projectmedewerkers hebben bij de afronding van het project en de opstelling van het provinciaal eindverslag gebruik gemaakt van het digitaal platform dat voor uitwisseling van vragen en feiten is ingericht.
- De uitkomsten van de pilot die in Friesland op het terrein van het uitwisselen/afstoten van museale project heeft plaatsgevonden, namens de nationale MusIP-werkgroep, worden door het Instituut Collectie Nederland gebruikt bij de verdere inrichting van de database hiervoor. Deelname aan deze pilot was mogelijk omdat het Fries Museum en het Openluchtmuseum 'De Spitkeet' in Harkema de informatie uit enkele deelcollecties hiervoor beschikbaar hebben gesteld. In de provincie Zuid-Holland worden momenteel verdere projecten op het terrein van het afstoten van voorwerpen voorbereid.

Cursussen

Het jaar 2005 was het eerste jaar dat voor het noorden de cursussen door de Museumfederatie Fryslân zijn gecoördineerd. Er is door de museumconsulenten van de provincies Fryslân en Drenthe een programma opgesteld. Het is een afspiegeling van het landelijke aanbod en gericht op de basiscursussen die het basisniveau van het onderdeel deskundigheid vormen van het Nederlands Museumregister.

In het cursusaanbod is tevens een aanbod opgenomen behorend bij het project 'Helpdesk digitalisering'.

De ervaring van het eerste jaar was erg positief. Het is een belasting, vooral voor het secretariaat van de Museumfederatie, maar erg plezierig om te doen. Als coördinerend museumconsulentschap heb je direct zich op het aantal aanmeldingen en de museummedewerkers die deelnemen. Je kunt hierdoor musea attenderen op een cursus die voor hen geschikt is. Door inzicht in de kosten kan snel worden bepaald of een cursus met voor een

kleinere groep toch doorgang kan vinden. Er is enkele keren gekozen voor een kleine groep en het tweemaal aanbieden van een cursus. Het rendement van het programma is dan zo hoog mogelijk. Opvallend is de positieve houding van de musea om een locatie beschikbaar te stellen. De cursusruimte wordt bijna altijd belangeloos beschikbaar gesteld.

kengetallen

- **Overzicht cursussen:**

Tweemaal: Schrijven van een registratieplan	31 januari en 7 februari
Totaal aantal cursisten: 18 (15 uit de provincie Fryslân)	
Driemaal: Collectieregistratie in Adlib	21, 22, 23, 24 februari en 2 en 3 maart
Totaal aantal cursisten: 31	
Tweemaal: Basiscursus registratie & documentatie	23 en 30 mei en 26 september en 3 oktober
Totaal aantal cursisten: 20 (12 uit de provincie Fryslân)	
Eenmaal: Schrijven van een digitaliseringsplan	12 december
Totaal aantal cursisten: 9	
Eenmaal: Basiscursus behoud en beheer	18 april, 9 en 23 mei
Totaal aantal cursisten: 9 (7 uit de provincie Fryslân)	
Eenmaal: Inrichten van vitrines	14 november
Totaal aantal cursisten: 11 (4 uit de provincie Fryslân)	
- **Bijstelling oorspronkelijke aanbod:**
 - Extra cursus: Schrijven van een registratieplan
 - Extra cursus: Basiscursus registratie & documentatie
- Pim Witteveen (museumconsulent van Drenthe) en Mirjam Pragt hebben eenmaal een overleg gevoerd over het scholingsaanbod 2005 en eenmaal hierover telefonisch vergaderd.
- Mirjam Pragt heeft als cursuscoördinator noord driemaal deelgenomen aan het nationale scholingsoverleg van de vier cursuscoördinatoren van het LCM samen met de directie van de Museumvereniging. Gezien de wijzigende taak van de Museumvereniging en het stoppen met een eigen aandeel in het scholingsaanbod zijn alledrie deze overleggen voorafgegaan door een LCM scholingsoverleg. Ook heeft er veelvuldig emailverkeer plaatsgevonden tussen de regiocoördinatoren van het LCM.

Klimaatabonnement

In het najaar van 2004 is met steun van de Wassenbergh-Clarijs-Fontein Stichting het project klimaatabonnement gestart. Doel van dit project is om de musea in Friesland de mogelijkheid te bieden het klimaat in het museum constant te meten en daarbij te zorgen dat dit met geijkte apparatuur plaatsvindt. 50 musea, lid van de Museumfederatie Fryslân nemen hieraan deel.

In de winter van 2005 heeft voor de laatste groep van 10 musea het periodiek onderhoud van de thermohygrograaf plaatsgevonden. Hierbij zijn met de medewerkers van de musea mogelijke klimaat- en lichtproblemen in het museum besproken. Het onderhoud van de apparatuur gebeurt bijna altijd in combinatie met een ander bezoek. Ook een noodzakelijke restauratie van museumvoorwerpen kan ter sprake worden gebracht.

Na de zomer hebben 3 musea nog een thermohygrograaf aangeschaft met steun van de Wassenbergh-Clarijs-Fontein Stichting. Deze aanschaf is gebaseerd op het advies van de vakconsulent behoud en beheer van de Museumfederatie. Het betreft de aanschaf van een tweede thermohygrograaf bij musea die meerdere gebouwen beheren of op meer locaties zijn gevestigd (o.a. buitendepot).

Voor de winter van 2006 is de volgende ronde van het ijkken van klimaatapparatuur gepland. In het kader van het Museumregister en de herijking heeft de vakconsulent behoud en beheer een reeks van bezoeken gepland, waarbij het klimaatabonnement kan worden betrokken.

Kengetallen

- Voor 3 musea is de collectieve aanschaf van een tweede thermohygrograaf gerealiseerd.
- Van tien, van een groep van ruim vijftig musea is het onderhoud van de thermohygrografen uitgevoerd.
- Het onderhoud van de thermohygrografen in 41 musea is gepland voor de winter en voorjaar van 2006. Een aantal musea heeft het onderhoud zelf ter hand genomen of hebben het (via de gemeente) uitbesteed aan een extern bedrijf.

Helpdesk automatisering/digitalisering

Voorafgaand aan de start van de helpdesk automatisering/digitalisering in januari 2005 is het mogelijk voor musea om een subsidie te verkrijgen voor de aanschaf van hard- en software voor collectieregistratie, evenals de aanschaf van een digitale camera. De Museumfederatie Fryslân adviseert de musea over de meest geschikte apparatuur en programmatuur hiervoor, de mogelijkheid om oude bestanden te laten converteren en beheert de subsidie die voor dit onderdeel van het project is beschikbaar gesteld. Ook de tweedaagse cursus voor het gebruik van de software die door de leverancier in Friesland is georganiseerd behoort hiertoe. In het cursusaanbod voor het noorden zijn cursussen aangeboden over de aanpak van een dergelijk project en inhoudelijke cursussen voor het automatiseren en digitaliseren van informatie van de museumvoorwerpen. Veertien musea maken gebruik van de regeling voor aanschaf van hard- en software en zijn vanaf de start deelnemer aan het project Helpdesk automatisering/digitalisering.

Voor de opzet van het project Helpdesk automatisering/digitalisering is gebruik gemaakt van de ervaring van collega's van andere museumconsulentschappen voor het taakveld registratie/documentatie.

De projectmedewerker van de Museumfederatie Fryslân voor het helpdeskproject gaat vanaf 2005 deelnemen aan dit taakveld.

Kengetallen

- 14 musea hebben positief gereageerd op de uitnodiging deel te nemen aan het project. Het is advies uitgebracht over het passende softwarepakket en bijbehorende hardware, inclusief een digitale camera.
- Driemaal is de tweedaagse cursus, basiscursus Adlib Museum, verzorgd door de firma Adlib Information Systems in Leeuwarden, Tresoar, voor in totaal 31 deelnemers.
- Helpdeskmedewerker was twee dagen per week beschikbaar voor vragen. Zij heeft 13 musea bezocht om problemen door te nemen en vooral te adviseren over de verwerking van de informatie over de voorwerpen in de verschillende velden van de database. De projectmedewerker helpdesk digitalisering beantwoordde de vragen over het gebruik van de software en standaardproblemen die hierbij voorkomen. Voor de overige technische vragen kunnen de musea terecht bij de helpdesk van de leverancier aangezien allen een onderhoudscontract bezitten.
- Projectmedewerker helpdesk heeft zich aangesloten bij het taakveldoverleg registratie/documentatie van LCM en Museumvereniging en Vlaamse vakconsulenten. Zij bezocht zo mogelijk de bijeenkomsten, maar hield verder contact via e-mail en telefoon. Zij had zitting genomen in de werkgroep met collega's uit Gelderland en Noord-Holland over de bijstelling van de Basiscursus Digitalisering.

Museumpeil

In 2005 is het blad Museumpeil tweemaal verschenen, het vakblad voor museummedewerkers in Vlaanderen en Nederland. Dit jaar stonden de thema's Nieuwe presentatievormen en Integrale toegankelijkheid centraal. Binnen de onderwerpen worden voorbeelden van beide thema en ontwikkelingen op dit terrein in de musea in Nederland en Vlaanderen behandeld.

2. SAMENWERKING

Samenwerking tussen musea, maar ook met instellingen in de eigen omgeving, vindt met steeds grotere regelmaat plaats. Naast incidentele samenwerking, die regel is, gebeurt dit ook steeds meer in langduriger projecten.

Door de medewerkers van de Museumfederatie Fryslân wordt het als zeer prettig ervaren dat experts binnen het Friese museumveld bereid zijn vragen van collega's te beantwoorden en/of hen een 'kijkje in de keuken' te geven tijdens een bezoek.

Ook het lenen van materialen aan elkaar, na tussenkomst van de Museumfederatie, komt met regelmaat voor. Het lenen van vitrine's en klimaatapparatuur zijn hier voorbeelden van.

Regionale samenwerking

Ook dit jaar hebben de bestaande drie samenwerkingsgroepen in het zuidoosten, zuidwesten en midden van de provincie hun werkzaamheden gecontinueerd. De samenwerkingsgroep van zes musea in Zuidoost organiseerde voor het tweede jaar, van het driejarig project, tentoonstellingen met bijbehorende activiteiten. De coördinator houdt de museumconsulent op de hoogte van de plannen.

De groep van zes musea in zuidwest Friesland is daadwerkelijk gestart met de automatisering/digitalisering van de collectiegegevens. Allen hebben hard- en software aangeschaft, naar de maat van het museum en omvang van de collectie. Er is deelgenomen aan de reeks van cursussen en vanuit een zeer verschillende beginsituatie werken ze samen en streven ernaar op een gezamenlijke website voorwerpen met afbeeldingen plaatsen. De eerste stap is gezet. Door elk deelnemend museum zijn de informatie en afbeeldingen van 10 voorwerpen (5 textilia en 5 voorwerpen van aardewerk) digitaal aangeleverd.

De vijf musea in het midden van de provincie hebben gemeenschappelijk een nieuwe folder uitgebracht en allen zijn terugvindbaar op internet. Twee musea nemen deel aan het helpdesk project.

In samenwerking met Plattelânsprojekten Noordoost is gesproken over de mogelijkheden voor de musea in Noordoost-Friesland om de mogelijkheden tot samenwerking te verkennen. Er is gesproken met de ambtenaren uit de betreffende gemeenten in hoeverre, zij kunnen bijdragen aan mogelijke activiteiten van de samenwerkende musea.

Fries Educatief Platform

Binnen het Fries Educatief Platform (FEP) wordt samengewerkt met tien musea, Tresoar en het Historisch Centrum Leeuwarden. In 2005 is in de voorjaarsvakantie opnieuw het project 'Help pake en beppe de vakantie door' georganiseerd. Zowel het aantal deelnemende instellingen als het aantal bezoekers was weer hoger dan de jaren ervoor. In 2005 namen in totaal 27 instellingen deel en waren er 2308 bezoekers.

In 2006 wordt het eerste lustrum van 5 jaar gevierd voor dit project. In het najaar van 2005 viel de beslissing van de provincie dat ook in de komende 4 jaar dit project kan blijven plaatsvinden en dat er voor een bescheiden aantal uren professionele ondersteuning kan worden ingezet. Dit laatste is absoluut noodzakelijk. Het project is te groot en te complex om het in eigen tijd, ondersteund door een begeleidingsgroep van 4 collega's, te realiseren.

Behalve voor het project 'Help pake en beppe de vakantie door' is er voor de Museumfederatie Fryslân ook een gunstig advies uitgebracht om een vierjarig project op het terrein van erfgoededucatie voor groep 5 van het basisonderwijs te gaan realiseren. De titel van dit project, geïnitieerd door de collega's van de provincie Utrecht, luidt 'Jong met Jan en Jet in 1910'. Het zal in Friesland onder de titel 'Op stap mei Hidde en Hiske' worden uitgewerkt. Een pilot van dit project op het terrein van omgevingsgeschiedenis zal in het schooljaar 2006/2007 in vier musea gaan plaatsvinden. In de jaren daarna kan dit aantal tot 8 deelnemende musea worden uitgebreid.

Christelijke Hogeschool Nederland

Ook in 2005 is in de drie noordelijke provincies door Pabostudenten het SchoolMuseumProject uitgevoerd. De Christelijke Hogeschool Nederland organiseert dit in de provincie Fryslân. Pabostudenten, die stage lopen op een basisschool, kunnen voor een museum in de omgeving van de school een museumles maken. De les is gericht op hun 'eigen' klas. Met de klas bezoeken ze het museum. Voorafgaand aan de stageperiode geeft de coördinator van de CHN, Jacob Minkema, een introductieles aan de pabostudenten aan de hand van in bruikleen gegeven uit een museum. De studenten krijgen een Museummagazine om zich te oriënteren op musea in de omgeving van hun stageadres. In 2005 zijn voor het eerst ook andere erfgoedinstellingen betrokken bij dit project. Er ontstaat de laatste jaren binnen de grotere instellingen een variant op het project. De pabostudent gebruikt bestaand educatief materiaal van het museum. Het aantal uren dat de student beschikbaar heeft voor het vervaardigen van eigen materiaal is zeer beperkt en het niveau van het materiaal dat daarin is te vervaardigen haalt niet het niveau dat de grotere instellingen willen laten gebruiken.

Behalve de gebruikelijke evaluatie van de coördinator van de CHN en de museumconsulent is er gesproken over een duidelijke inhoudelijke bijstelling van het School Museum Project in de komende jaren, met een opmaat op kleine schaal in 2006.

Noordelijke museumconsulenten

Deelname aan de reeks formele en informele samenwerkingsverbanden is gecontinueerd. Veel werkzaamheden worden op elkaar afgestemd per telefoon en e-mail. In het overleg van de noordelijke museumconsulenten wordt vooral het scholingsaanbod voor het noorden en de realisatie van het Museummagazine op elkaar afgestemd. Ook van plannen en projecten houdt men zich in grote lijnen op de hoogte. De museumconsulent van Ost-Friesland, Willem Küpers, die als contactpersoon van de aangrenzende Duitse gebieden fungeert, wordt hierbij steeds vaker betrokken.

De vakconsulent en projectmedewerkers overleggen vooral over MusIP, het keurmerk van het Nederlands Museumregister en over de problematiek van de conservering van museumvoorwerpen. Dit geldt voor de collega's in het noorden, maar ook voor de museumconsulentschappen in de overige provincies. Vanaf 2005 is het scholingsoverleg Noord een samenwerking tussen de provincies Fryslân en Drenthe.

Landelijk Contact Museumconsulenten

De Museumfederatie Fryslân neemt deel aan de activiteiten die door het Landelijk Contact van Museumconsulenten (LCM) worden georganiseerd. Mirjam Pragt is bestuurslid.

Marja Kivinen neemt deel aan het taakveldoverleg voor behoud en beheer samen met haar collega's van Groningen, Gelderland, Noord- en Zuid-Holland, Noord-Brabant en de Vlaamse collega's. Actuele ontwikkelingen op het gebied van behoud en beheer, vooral passieve conservering, worden afgestemd met het Instituut Collectie Nederland. Het nationale scholingsaanbod op dit terrein wordt in dit taakveld bepaald. Het voorleggen van vragen van de musea in Friesland op het gebied van behoud en beheer aan de collega-experts wordt door deelname aan een taakveld veel eenvoudiger. Ook het opzetten en afstemmen van projecten tussen de verschillende provincies vindt tijdens de bespreking plaats. Voor de opzet van het klimaatabonnement in Friesland is dit overleg benut. Hiernaast neemt zij deel aan het Restauratoren Overleg Noord.

Marjan Brouwer neemt in 2005 deel aan het taakveld registratie en documentatie. Hierin zijn de provincies Groningen, Gelderland, Noord- en Zuid-Holland, Noord-Brabant en Limburg betrokken. Ook een Vlaamse collega en de vakdocent van de Reinwardt Academie zijn leden van dit taakveld. In dit overleg worden de ontwikkelingen op het terrein van vooral de geautomatiseerde registratie van museumvoorwerpen en digitalisering van afbeeldingen besproken. Ook het cursusaanbod komt jaarlijks ter sprake. Marjan Brouwer was lid van de werkgroep die de workshop Schrijven van een digitaliseringsplan gaat herzien.

Over de ontwikkelingen binnen de taakvelden (bedrijfsvoering, publiek en presentatie en pr en marketing) wordt de museumconsulent binnen het LCM op de hoogte gehouden. De samenwerking tussen LCM en de Vlaamse museumconsulenten is in 2005 gecontinueerd. Tweemaal per jaar (eenmaal in Nederland en eenmaal in Vlaanderen) is er een overleg met presentatie van een aantal projecten uit de verschillende consulentenschappen. Gezamenlijk wordt een tweedaags programma voorbereid over het thema samenwerking, dat in 2006 zal plaatsvinden.

Overige samenwerkingsverbanden

De uitwerking van het landelijk scholingsaanbod gebeurt samen met de Museumvereniging. Er vindt voor de lopende projecten (o.a. MusIP) en geplande projecten overleg plaats met het Instituut Collectie Nederland (o.a. Veiligheidszorg), Vereniging Digitaal Erfgoed Nederland en de Rijksdienst Kunsthistorische Documentatie (Art & Architecture Thesaurus).

Binnen Friesland worden contacten onderhouden met de andere erfgoedorganisaties en verwante collega's zoals Landschapsbeheer Fryslân.

Kengetallen

- Bezoek aan 26 musea, leden van de Federatie.
- 3 maal overleg over een mogelijk samenwerkingsverband in Noordoost-Friesland; tweemaal met het bureau Plattelânsprojekten Noordoost en eenmaal met dit bureau en de gemeente-ambtenaren die cultuur in hun portefeuille hebben.
Advisering aan de samenwerkingsverbanden van 4 musea in de gemeente Boarnsterhim.
- Organisatie van de 2 bijeenkomsten van 19 cultuur- en natuurhistorische musea van Friesland met professionele krachten.
- 4 bijeenkomsten van het FEP.
- Organisatie, samen met een viertal leden van het FEP, van de Culturele Doe Dagen 2005.
- Opstellen van het projectplan voor het project op het gebied van erfgoededucatie 'Jong

met Jan en Jet' in samenwerking met de deelnemers aan de pilot. Dit zijn de FEP-leden uit het Museum Admiraliteitshuis te Dokkum, Museum Joure, Fries Scheepvaartmuseum in Sneek en het Historisch Centrum in Leeuwarden.

- 2 bijeenkomsten met Jacob Minkema van de Christelijke Hogeschool Nederland. In 2005 hebben 93 studenten van 70 scholen deelgenomen en hebben met ca. 1800 leerlingen in het kader van dit project een erfgoedinstelling bezocht in de provincie Fryslân of daarbuiten. In Friesland zijn in totaal 23 erfgoedinstellingen, waarvan 21 musea, een museumles uitgevoerd of vervaardigd.
- 5 bijeenkomsten met collega's uit andere erfgoedsectoren (zoals archieven, archeologen, bibliotheken, Monumentenzorg, landschapsbeheer en Friese taal en cultuur) in Friesland over verschillende gemeenschappelijke onderwerpen en activiteiten. Het betreft o.a. erfgoededucatie, deelname aan Culturele Doe Dagen (bibliotheken) en samenwerkingsverbanden.
- 2 bijeenkomsten van het 'noordelijk overleg' van de museumconsulenten van Groningen, Friesland en Drenthe en Ost-Friesland. Verder was er zeer intensief emailverkeer voor de organisatie van de gezamenlijke activiteiten.
- 3 bijeenkomsten op het gebied van behoud en beheer door de vakconsulenten en afstemming van elkaars activiteiten o.a. van Friesland en Groningen.
- Twee bijeenkomsten op het gebied van registratie en documentatie door vakconsulenten en projectmedewerkers op dit gebied.
- Twee bijeenkomsten over Veiligheidszorg, ter voorbereiding van een nationaal project dat mogelijk in de komende jaren in alle provincies gaat plaatsvinden (netwerkaanpak Veiligheidszorg).
- Tweemaal per jaar overleg met de coördinator van het School Museum Project van de CHN in Leeuwarden. Dit betreft afstemming over de jaarlijkse start van het project in Friesland en de evaluatie van de resultaten, inclusief de voorbereiding voor het jaar 2005.
- 5 bijeenkomsten van het LCM, waaronder de tweedaagse bijeenkomst in Gelderland.
- 1 van de twee bijeenkomsten van het LCM met de Vlaamse collega's is bijgewoond.

3. ADVISERING

Het aantal vragen afkomstig van alle leden van de Museumfederatie Fryslân groeit jaarlijks nog steeds. Een bezoek aan een museum, ook door projectmedewerkers, brengt meestal tevens vragen over andere onderwerpen met zich mee. Projectmedewerkers met eigen specialismen behandelen specifieke vragen. Andere specifieke vragen worden uitgezocht als ze documentatie opleveren die in de toekomst voor andere musea beschikbaar kan worden gebruikt.

Ook in 2005 is de documentatie op de verschillende taakvelden uitgebreid. Op het terrein van Veiligheidszorg is de informatie verder aangevuld, evenals over educatief werk voor speciale groepen. Voor alle taakvelden worden publicaties en documentatie bijgehouden. Ook via internet beschikbare documentatie behoort hiertoe. Collega's in binnen- en buitenland stellen tegenwoordig steeds vaker informatie via internet beschikbaar.

Bij het in kaart brengen van de vraag van de leden blijkt ook dit jaar dat de actualiteit en de toenemende regelgeving leidraad is voor de aard en het aantal vragen.

De volgende instellingen maken gebruik van de adviesfunctie van de Museumfederatie Fryslân:

Musea	Lid van de Museumfederatie Fryslân. Zij kunnen gebruik maken van alle aspecten van advisering door de medewerkers van de Museumfederatie.
Overige musea	Er wordt aan overige musea informatie verstrekt over het museumregister en tevens worden publicaties over museaal werk aan hen verkocht.
Erfgoedorganisaties	Er wordt basisinformatie over museaal werk verstrekt en er worden publicaties met basisinformatie verkocht.
Provincie	De museumconsulent wordt door een aantal afdelingen van de provincie gevraagd inhoudelijk te adviseren over subsidieaanvragen van de musea. Vooral de afdeling Welvaart en Welzijn benadert de museumconsulent voor advisering. Het zijn de verschillende afdelingen van het Team Taal en Cultuur, waaronder het Actieplan Cultuurbereik, en de bureau's van Plattelânsprojekten. Hiernaast wordt om advies gevraagd bij subsidieaanvragen vanuit Economie, Recreatie en Toerisme.
Gemeenten	Er wordt inhoudelijk geadviseerd over initiatieven van musea, maar ook adviezen voor gemeentelijke beleidsplannen met betrekking tot musea. Dit blijken meestal ad hoc vragen te zijn. Contact met ambtenaren, zoals in Noordoost Friesland, levert vraag op naar informatie over museumwerk en - beleid. Een beter inzicht in de activiteiten van de Museumfederatie helpt hierbij.
Fondsen etc.	Fondsen en organisaties/bedrijven die subsidies verstrekken aan musea vragen om inhoudelijk advies voor een subsidieaanvraag of over de inhoud van een project. Het VSB-fonds en het Prins Bernhard Cultuurfonds, afdelingen Friesland, maken hier gebruik van. Voor behoud en beheer, inclusief restauraties, wordt als bestuurslid van de Wassenbergh-Clarijs-Fontein Stichting advies uitgebracht

over de subsidieaanvragen. De vakconsulent behoud en beheer is hierbij nauw betrokken.

Particulieren

Particulieren vragen om advies met betrekking tot het aanbieden van objecten en deelcollecties als schenking of bruikleen aan de musea in Friesland. De museumconsulent bemiddelt hierin en adviseert over een passende instelling. Dit is bij voorkeur binnen de provincie, maar het komt ook voor dat aangeraden wordt met musea elders contact op te nemen. Ook musea in de provincie Fryslân die een aangeboden object niet passend vinden binnen de eigen collectie, verwijzen de particulier voor bemiddeling naar de Museumfederatie Fryslân. Zo mogelijk wordt aan een particulier twee musea voorgesteld, die geschikt zijn voor het object/deelcollectie. De aanbieder kan dan zelf de musea hierover benaderen.

Overige organisaties en bedrijven

Organisaties en bedrijven die projecten realiseren in of voor musea vragen regelmatig om advies over museuminhoudelijke zaken. Vaak zijn dit vragen op het gebied van presentaties. Bijvoorbeeld de te gebruiken materialen of verlichtingswaarden met betrekking tot bepaalde objecten.

Kengetallen

- Aanschaf en verzamelen van publicaties en documentatie op verschillende onderdelen van het museale werk.
- Advisering op het gebied van museaal beleid: provincie (2), gemeenten (4) en musea (9).
- Advisering op het gebied van bedrijfsvoering, zoals arbo-regels en beveiliging, calamiteitenplannen en bedrijfshulpverlening aan musea (12).
- Advisering op het gebied van collectievorming: particulieren (8) over het onderbrengen bij musea van objecten uit hun bezit, waaronder doorverwijzingen van musea; vragen over o.a.verzekeringen: musea (5) en overige instellingen (2).
- Advisering op het gebied van behoud en beheer: particulieren (2) fondsen (14) en musea (18).
- Er worden zowel vragen gesteld over klimaat en licht inclusief depotinrichting, als over de restauratie van objecten en de verantwoorde presentatie ervan. De vragen van particulieren betreffen restauratie van objecten.
- Advisering op het gebied van collectieregistratie: musea (19) en overige instellingen en gemeenten (3). Het betreffen vooral vragen over collectieautomatisering, maar ook digitalisering van afbeeldingen en gebruik van trefwoorden. Daarnaast wordt advies gegeven over projecten met meerdere onderdelen, vaak inclusief depotbeheer.
- Advisering op het gebied van de publiekstaak, inclusief educatie: musea (13). Naast vragen over educatieve projecten en public relations betreft dit ook de advisering over een nieuwe inrichting van een zaal of een deel van een museum. Dit laatste gebeurt vooral door het bespreken van beschikbare plannen.
- Een aantal vragen betrof het vervaardigen van educatief materiaal van een goed niveau voor scholen en informele groepen voor een betaalbaar tarief. Door de landelijke regelingen die het voor schoolgroepen mogelijk maakt meer culturele activiteiten te gaan ontplooiën hebben de musea behoefte aan materiaal voor andere leeftijdscategorieën en/of een aantal leeftijdscategorieën binnen het onderwijs.

4. PROMOTIE

De promotie van de musea in Friesland als geheel en de promotie van de Friese taal binnen het museum worden hiertoe gerekend. Advisering over de aanpak van de promotie voor musea of een groep musea valt onder advisering.

In 2005 was het voor de musea mogelijk om zichzelf, via internet aan te melden bij de Museumvereniging voor het Museumweekend. Vooral de secretaresse van de Museumfederatie Fryslân heeft een groot aantal musea geadviseerd en, in overleg met de Museumvereniging, aangemeld voor dit evenement. De website hiervoor zal in 2006 anders worden vormgegeven.

De distributielijst van het Museummagazine is geheel gecontroleerd en op onderdelen herzien; o.a. theaters en boekhandels zijn systematisch toegevoegd. Een oplage van 30.000 exemplaren is verdeel over Friesland.

Kengetallen

- Museumweekend op 9 en 10 april 2005, met als thema 'De Kunst van het Bewaren'.
- Het museumconsulentschap coördineert de activiteiten en attendeert de media hierop (in overleg met de grote instellingen).
- Herziening van de distributielijst voor het Museummagazine 2005 voor de verspreiding in Friesland. Het totaal aantal adressen is ca. 250.
- In samenwerking met de AFÛK wordt de tweetaligheid in de Friese musea gepromoot. Het gebruik van internet wordt benadrukt, waarbij zowel het attenderen op de actualisering van de eigen website, als het tweetalig aanbieden van de website is opgenomen.
- Het tweetalig aanbieden van de website was onderdeel van het meerjarig project Frysk yn 'e musea. Naast het ontwikkelen van teksten van de opstelling en uitnodigingen voor de tentoonstellingen is geattendeerd op de mogelijkheid om educatief materiaal zoals rondleidingen, ook in het Fries aan te bieden. Een groep van circa tien musea maakt van deze mogelijkheid jaarlijks gebruik. Bij 5 musea is een enquête afgenomen over de behoeften van het museum voor het gebruik van het Fries.